

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

(ગુજરાત કોસીગ્રાફી વિભાગ)

અનુક્રમાંક ૧૦૫ વિગ્રમ ૧૧૫-૧ ૨૫૧૦૧

ગ્રંથનામ ડૉક્ટર ડી. કે. ડી. ૧૨૬ ૫૦૦૦
મિશ્રાજી ૨૫૧૩

વર્ગીક

કચ્છી કોષ્ટકો.

(કચ્છ પ્રાંતની નિશાલોને સારૂ)

છપાવી પ્રગટ કરનાર,

સુકલ ગંગાધર શીવનારાયણ

મુજ્જ દરબારી કાપાશાલાના મહેતાજી.

મુંબઈ મધે.

નીતલાવ નંબર ૬૯૦ વાલા ઘરમાં

વર્તમાન પ્રેસમાં મં. હો. જાયસે છાપ્યાં.

ફેબ્રવારી ૧૮૭૫.

કિંમત ત્રણ આના.

copy

કચ્છી કોષ્ટકો.

કચ્છી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક-૧.

- ૮ બદામ એટલે ૧ ત્રાંખીઓ.
- ૨ ત્રાંખીયા „ ૧ દોકડો.
- ૩ ત્રાંખીયા „ ૧ આનો અથવા ઢીંગલો.
- ૪ આના „ ૧ પાયલું.
- ૮ આના „ ૧ આધીયું.
- ૨ આધીયાં „ ૧ કોરી.
- ૫ કોરી „ ૧ પાંચીઓ.

બી ચલણી નાણાનું બીજું કોષ્ટક-૨.

- ૩ પાની કોરી એટલે ૧ સોનાની કોરી.
- ૧ પાની કોરી „ ૧ સોનાની અર્ધી માર.
- ૧ કોરી „ ૧ સોનાની માર.

લગડાં ભરવાનું કોષ્ટક-૩.

- ૧૦૦ એટલે ૧ તમુ.
- ૩ „ ૧ ગજ.
- ૧ „ ૧ વાર.

સાધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
કચ્છમાં શેરનું કોષ્ટક-૪.

૨૦૫૫૦૮	શા નવા હોકડા ભારનું	એટલે	૧ અધાળ.
૨ અધાળ		,,	૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક		,,	૧ પાશર.
૨ પાસેર		,,	૧ અરધા શેર તથા અરધેર.
૩ પાસેર		,,	૧ પોણા શેર.
૪ પાસેર		,,	૧ શેર.

કચ્છમાં મણુ બંધી તોલનું કોષ્ટક-૫.

૬ શેર	એટલે	૧ પાંચ શેરી.
૨ પાંચ શેર	,,	૧ દશેર.
૨ દશેર	,,	૧ અંરધા મણુ.
૩ દશેર	,,	૧ પોણા મણુ.
૪ દશેર	,,	૧ મણુ.
૨૦ મણુ	,,	૧ ખાંડી.

વાગડમાં લાયાતી ગામેમાં ભર

૩૧ શેર	એટલે	૧ પાટવી.
૪ પાટવી	,,	૧ માપ.
૬ માપ	,,	૧ ઝે.
૧૬ ઝે	,,	૧ કળશી.

વાગડમાં લાયાતી ગામેમાં તોલનું કોષ્ટક-૭.

૪૦ જૂના દોકડા	ઝેટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	,,	૧ મણ.
૨૦ મણ	,,	૧ ખાંડી.

કરછમાં અનાજ માપવાનું કોષ્ટક-૮.

૨ ચોથાલાં	ઝેટલે	૧ પવાલું.
૨ પવાલાં	,,	૧ પાટવી.
૮ પાટવી	,,	૧ માપ.
૮ માપ	,,	૧ ઝે.
૧૬ ઝે	,,	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	,,	૧ મુડો.

અનાજ માપનું શેરનું કોષ્ટક-૯.

૩૧ શેર	ઝેટલે	૧ પાટવી.
૨૬ શેર	,,	૧ માપ.
૪૦ શેર	,,	૧ કાચો મણ.
૪૮ શેર	,,	૧ પાકો મણ.

કર્કી ગ્રાંના તોલનું કોષ્ટક-૧૦.

	ઝેટલે	૧ પાસેર.
૪૨	,,	૧ શેર.
૧	,,	૧ મણ.
૫	,,	૧ ખાંડી.

સોના રૂપાનું કોષ્ટક—૧૧.

૪ મગ ઝેરલે	૧ રતી.
૩ રતી	,, ૧ વાલ.
૧૬ વાલ	,, ૧ ગદીઆણી.
૩૦૫ વાલ	,, ૧ તોલા.
૨૨ તોલા	,, ૧ શેર.

જમીનનું કોષ્ટક ૧૨.

૩ ગજ ઝેરલે	૧ કરમ.
૨૦ કરમ	,, ૧ વિધા.
૨૪ વિધા	,, ૧ ગરાસીઆનો પરાજો.
૩૨ વિધા	,, ૧ દરબારી પરાજો.

ચુનાના માપનું કોષ્ટક—૧૩

૧૩ આંગળા ઝેરલે	૧ ફરો.
૧૬ ફરો	,, ૧ કળશી.
૧૦ કળશી	,, ૧ મુરો.

હાકડાં માપવાનું કોષ્ટક

૨૭ વીમવાસી ઝેરલે	૧ વસો.
૨૦ વસો	,, ૧ ગજ.

કચ્છમાં વેપારી લોકોના ગુપ્ત આંકડાની સમજનું કોષ્ટક—૧૯.

૧ લાંબીઆ ઝેટલે	૧	કઠીઆ.
૨ લાંબીયા	,,	૧ બોન્નો.
૨ દોકડા	,,	૧ ધેર.
૨૥ દોકડા	,,	૧ કબાઈ.
૩ દોકડા	,,	૧ બિધાન.
૪ દોકડા	,,	૧ ગોથ.
૪૥ દોકડા	,,	૧ સાડા ચાર ગોથ.
૫ દોકડા	,,	૧ મૂળ.
૬ દોકડા	,,	૧ બેલ.

કચ્છમાં વેપારી લોકોના ગુપ્ત આંકડાની બીજી રીતનું કોષ્ટક—૨૦.

નવાણું બાકી ઝેટલે	૧	વરગ	,,	૯	
ધર	,,	૨	આંગળ	,,	૧૦
બિધાન	,,	૩	સરખા	,,	૧૧
ગોથ	,,	૪	બાબ	,,	૧૨
મૂળ	,,	૫	રોતર		૧૩
બેળ	,,	૬	ધરસમાર		
સમાર	,,	૭	નકર		
ધરચોક	,,	૮	કોડી		

કંપની નાણાનું કોષ્ટક ૨૧ મું.

૧૨	પૅ ઝેટલે	૧	આનો.
૧૬	આના	,,	૧ રૂપિઆ.
૧૫	રૂપિઆ	,,	૧ મોહોર.

કંપની નાણાનું બીજું કોષ્ટક—૨૨ મું.

૩	પૅ ઝેટલે	૧	પૅસો.
૪	પૅસા	,,	૧ આનો.
૨	આના	,,	૧ બેઆની.
૨	બેઆની	,,	૧ પાવલી.
૨	પાવલી	,,	૧ અધેલી.
૨	અધેલી	,,	૧ રૂપિઆ.
૧૫	રૂપિઆની	૧	મોર.

હિંદુઓમાં વખત ગણવાનું કોષ્ટક—૨૩.

૬૦	વિપળ	ઝેટલે	૧	પળ.
૬૦	પળ	,,	૧	ધડી.
૭૦	ધડી	,,	૧	પોહોર.
૮	પોહોર	,,	૧	રાત દિવસ.
૧૫	વથ	,,	૧	પખવાડીયું.
૨	વાડીઆં	,,	૧	માસ.
૧૨	માસ	,,	૧	વરસ.

વખત ગણવાનું બીજું કોષ્ટક—૨૪ મું

૬૦ સેકન્ડ	ઝેટલે	૧ મિનીટ.
૬૦ મિનીટ	„	૧ અવર (કલાક).
૨૪ અવર	„	૧ દિવસ.
૭ દિવસ	„	૧ અઠવાડિયું.
૪ અઠવાડિયાં	„	૧ માસ.
૫૨ અઠવાડિયાં	„	૧ વર્ષ

મુંબઈગરા સરકારી પઈસાની બીજી રીત કોષ્ટક—૨૫ મું.

૧૦૦ રૅશ	ઝેટલે	૧ પાવલા.
૪ પાવલા	„	૧ રૂપિયા.
૧૫ રૂપિયા	„	૧ મોર.

અંગરેજી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક—૨૬ મું

૪ ફાર્લિંગ	ઝેટલે	૧ પેન્સ.
૧૨ પેન્સ	„	૧ શિલિંગ.
૨૦ શિલિંગ	„	૧ પાઉંડ.
૨૧ શિલિંગ	„	૧ ગીની.
૫ ગીની	„	૧ કૌન.

•આંગણે જમીન માપવાનું કોષ્ટક—૨૭ મું.

૧૨ િય	એટલે	૧ ફટ.
૩ ફટ	,,	૧ યાર્ડ (વાર).
૫૫ યાર્ડ	,,	૧ પોત.
૪૦ પોત	,,	૧ ફરલાંગ.
૮ ફરલાંગ	,,	૧ માઈલ.

લુગડાં ભરવાનું કોષ્ટક - ૨૮ મું.

૨ આંગલ	એટલે	૧ તમુ.
૧૨ તમુ	,,	૧ હાથ.
૨ હાથ	,,	૧ ગજ.

ચિઠ્ઠાં માપવાનું કોષ્ટક—૨૯ મું.

૮ આડાજવ	એટલે	૧ આંગળ.
૪ આંગળ	,,	૧ મુઠી.
૩૫ મુઠી	,,	૧ કાડી.
૨૦ કાડી	,,	૧ વચ્ચે.
૨૦૦ વચ્ચે	,,	૧ વિથે.

જમીન હાંમી માપવાનું કોષ્ટક—૩૦ મું.

૮ ફેવ	/ એટલે	૧ આંગળ.
૨૪ આંગલ	,,	૧ હાથ.
૪ હાથ	,,	૧ ફંડ.

૨૦૦૦ દંડ	„	૧ ગાદિ.
૨ ગાદિ	„	૧ ગવ્યતી.
૨ ગવ્યતી	„	૧ જોજન.

અંગરેજી ધન માપવાની રીત કોઠા—૩૧ મું.

૧૭૨૮ ધનધન્ય	એટલે	૧ ધન કુટ.
૨૭ ધનશીટ	„	૧ ધન યાર્ડ.

અંગરેજી ચોરસ જમીન માપવાનું કોઠા—૩૨.

૧૪૪ ચોરસ ધન્ય	એટલે	૧ ચોરસ કુટ.
૯ ચોરસ કુટ.	„	૧ ચોરસ યાર્ડ.
૩૦૧ ચોરસ યાર્ડ	„	૧ ચોરસ પોલ.
૪૦ ચોરસ પોલ	„	૧ રૂડ.
૪ રૂડ	„	૧ એકર
૬૪૦ એકર	„	૧ મૈલ.

હીરા માત્રી તોલવાનું કોષ્ટક—૩૩ મું.

૧૬ બદામ	એટલે	૧ દોકડો.
૬૧ દોકડો	„	૧ આના.
૧૬ આના	„	૧ ટકોડ.
૧૩૧૧ ટકોડ	„	૧ રતી.
૨૪ રતી	„	૧ રાંક.

સોનું તોલવાનું કોષ્ટક—૩૪ મું.

૮ રતી	ઐટલે	૧ માસો.
૧૨ માસા	,,	૧ તોલો.
૨૪ તોલા	,,	૧ ચર.

અંગરેજી વેપારીના તોલનું કોષ્ટક—૩૫ મું.

૧૬ ગ્રામ	ઐટલે	૧ ઓંસ.
૧૬ ઓંસ	,,	૧ પૌંડ.
૨૮ પૌંડ	,,	૧ કુવાટર.
૪ કુવાટર	,,	૧ હંડરવેટ.
૨૦ હંડરવેટ	,,	૧ ટન.

અંગરેજી સોનીના તોલનું કોષ્ટક—૩૬ મું.

૨૪ ગ્રેન	ઐટલે	૧ પેનિવેટ.
૨૦ પેનિવેટ	,,	૧ ઓંસ.
૧૨ ઓંસ	,,	૧ પાઈંડ.

અંગરેજી વર્ધદાના તોલનું કોષ્ટક—૩૭ મું.

૨૦ ગ્રેન	ઐટલે	૧ સ્કુપલ.
૩ સ્કુપલ	,,	૧ ડ્રામ.
૮ ડ્રામ	,,	૧ ઓંસ.
૧૨ ઓંસ	,,	૧ પૌંડ.

અંગરેજી ઊન લોલવાંનું કોઠ—૩૮ મું.

૧૪ પાઉન્ડ	એટલે	૧ રોટન.
૨ રોટન	"	૧ ટાડ.
૬૧૧ ટાડ	"	૧ ઉવે.
૨ ઉવે	"	૧ શાક.
૧૨ શાક	"	ભારટ.

કાગલની ગણતરી કોઠ—૩૯ મું

૨૪ કાગલ	એટલે	૧ ધા, દમ્તો.
૨૦ ધા	"	૧ ચીમ.
૨૧૧૧ ધા	"	૧ છાપનારનો ચીમ
૨ ચીમ	"	૧ બાંડલ.

મુંબઈમાં અનાજ ભરવાનું કોઠ—૪૦ મું.

૨ ૫૦ શેર	એટલે	૧ ટીપચી.
૨ ટીપચી	"	૧ શેર.
૪ શેર	"	૧ પાલી.
૧૬ પાલી	"	૧ ફરો.
૮ ફરોની	"	૧ ખાંડી.
૨૫ ફરો	"	૧ મુરો.

અંગરેજી લોકના બાર મહીના. કોઠ—૪૧મું

૧ જાનેવારી.....	૩૧ (દિવસ.)
૨ ફેબ્રુઆરી.....	૨૮

૩ મારમ્.....	૩૧	(દિવસ.)
૪ ગ્રિપ્રિત.....	૩૦	"
૫ મે.....	૩૧	"
૬ જૂન.....	૩૦	"
૭ જુલાઈ.....	૩૧	"
૮ ઓગસ્ટ.....	૩૧	"
૯ સપ્ટેમ્બર.....	૩૦	"
૧૦ ઓક્ટોબર.....	૩૧	"
૧૧ નવેમ્બર.....	૩૦	"
૧૨ ડીસેમ્બર.....	૩૧	"

હિંદુ લોકના સાત વાર. કો-૪૨ મું.

૧ સોમવાર.	સોમ.
૨ મંગલવાર.	ભામ.
૩ બુધવાર.	બુધ.
૪ ગુરુવાર.	ગરુડ.
૫ શુક્રવાર.	શુક્ર.
૬ શનિવાર.	મંગલ.
૭ રવિવાર.	રવિ.

હિંદુ લોકના બાર મહિના. કો-૪૩.

૧ કાર્તિક.	૪ મહા.
૨ માગશિર.	૫ કૃત્તિક.
૩ પોશ.	૬ ચૈત્ર.

૭ વૈશાખ.	૧૦ આવણ.
૮ જ્યેષ્ઠ.	૧૧ ભાદરવો.
૯ આષાઢ.	૧૨ આશ્વિ.

હીંદુ લોકની પંદર તિથિ.

મુદ તથા વિદ—કોઠ ૪૪ મુ

૧ પડવો.	૯ નામ.
૨ ખીજ.	૧૦ દશમ.
૩ લીજ.	૧૧ અગિઆરમ.
૪ ચોથ.	૧૨ બારમ.
૫ પાંચમ.	૧૩ તેરમ.
૬ છઠ.	૧૪ ચૌદશ.
૭ સાતમ.	૧૫ પુનેમ અથવા અમાસ.
૮ આઠમ.	

અઠાર અંક સંખ્યા ગણવાની રીત—૪૫

- ૧ એક.
- ૧૦ દશ.
- ૧૦૦ શો.
- ૧૦૦૦ હજાર.
- ૧૦૦૦૦ દશ હજાર.
- ૧૦૦૦૦૦ લાખ.

- ૧૦૦૦૦૦૦ દશ લાખ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦ કરોડ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦ દશ કરોડ.
 ૧૦૦,૦૦૦૦૦૦૦ અબજ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ દશ અબજ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ અર્વ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦-૦૦૦૦૦ નીઅર્વ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ મહાપદમ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ શંકુ.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ જલદી.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ અંત્ય.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ મધ્ય.
 ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ પરાર્ધ.

પરચુરણ લેખાંની કુંચીઆ.

શેરના ભાવ ઉપરથી.

૧. જેટલે રૂપિયે શેર તેથી અઠીગણે દોકડે રૂપિઆ ભાર. થી રૂપિયે શેર હોયતો અરધે દોકડે બે બદામે રૂપિયા ભાર. અરધે રૂપિયે હોયતો સવા દોકડે, અને પોણે રૂપિયે હોયતો પોણે બે દોકડે બે બદામે રૂપિયા ભાર.

૨. જેટલે રૂપિયે શેર તેથી અરધે આને સવા રૂપિયા ભાર, તેટલે આને અઘાણ, ને તેથી બમણે આને નવટાંક.

૩. શેરનો ભાવ જેટલા રૂપિઆ હોય તેને જેટલા

રૂપિઆ બારનું કરવું હોય તેટલાએ ગુણીને ગુણાકારમાંથી જમણી બાજુનો એક આંકડો મુકી દેતાં બાકી રહે તેટલાં પાવલાં, ને મુકી દીધેલા આંકડાને અઠીગણા કરતાં જે આવે તેટલા દોકડા જાણવા.

૪. જેટલે આને શેર તેથી અઠીગણી બદામે રૂપિઆ બાર. પા આને શેર હોયતો અરધી બદામે એ વીસવાસીએ રૂપિઆ બાર. અરધે આને હોયતો સવા બદામે, ને પોણે આને હોયતો પોણી એ બદામ ને એ વીસવાસીએ રૂપિઆ બાર.

૫. જેટલે આને શેર તેથી પોણી પાંચએ અઘાળ.

૬. જેટલે ૫દીએ શેર તેના અરધથી સવાગણે રૂપિએ મણ.

૭. જેટલે દોકડે શેર તેટલી બદામે અઘાળ.

મણીકાં લેખાંત્રી કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપિએ મણ તેથી અઠીગણે દોકડે શેર. પા રૂપિએ મણ હોયતો અરધે દોકડે એ બદામે શેર, અરધે હોયતો સવા દોકડે, ને પોણે હોયતો પોણે એ દોકડે એ બદામે શેર.

૨. જેટલે રૂપિએ મણ તેટલા દોકડાનું સોજ રૂપિઆ બાર.

૩. જેટલે રૂપિએ મણ તેટલા આનાનું અઠી શેર, તેથી અરધા આનાનું સવાશેર ને તેટલાજ દીધાનું અઠેર ને નવટાંક. અને તેટલા બીધ આનાનું સવા છ રૂપિઆ બાર.

૪. નેટલે રૂપિયે મણુ તેટલી બદામે રૂપિયા ભાર.
૫. નેટલે આને મણુ તેથી અઠીગણી બદામે શેર.
૬. નેટલે આને મણુ તેટલી વીસવાડીએ રૂપિયા ભાર.
૭. નેટલે આને મણુ તેથી પોણી પાંચએ અઠી શેર.
૮. એક રૂપિયાનું નેટલા મણુ તેટલા શેરના અઠી દાકડા તથા તેથી અરધા શેરનો સવા દાકડો.

કોથળાનાં લેખાંત્રી કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે કોથળો તેટલે દાકડે બશેર અને તેથી અરધે દાકડે શેર અને તેટલી બદામનું નવટાંક.
૨. નેટલે રૂપિયે કોથળો તેથી વીશગણે દાકડે મણુ.
૩. નેટલે રૂપિયે કોથળો તેટલા આનાનું ૧૨૥ શેર અને તેટલાંજ કુંદીયાનું ૩) = મણુ શેર ને નવટાંક.
૪. નેટલે આને કોથળે તેથી સવાગણે દાકડે મણુ.
૫. નેટલે આને કોથળો તેથી અરધી બદામે શેર.

હારાનાં લેખાંત્રી કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે હારો તેથી સવાગણે દાકડે ૩૫ શેર. તેટલાં કુંદીઆનું સવા ચાર શેર ને નવટાંક.
૨. નેટલે રૂપિયે હારો તેટલા આનાનું ૧૭૫ શેર.

માણીનાં લેખાંત્રી કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે માણી તેટલા આનાનું પોણી મણુ.

૨. નેટલે રૂપિયે માણી તેથી ૧૬ ગણી પાઠ્યે અથવા સવા આને ને એક પાઠ્યે મણ.

૩. નેટલે રૂપિયે માણી તેથી સવાગણે દાકડે ૬ શેર અને તેટલાં કુદીઆનું સાડા સાત શેર.

૪. નેટલે રૂપિયે માણી તેથી અઢી ગણી બદામનું ૭૥ શેર અને તેટલી બદામનું ૧૨ રૂપિયા બાર.

કળશીનાં લેખાંની કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે કળશી તેટલે આને મણ.

૨. નેટલે રૂપિયે કળશી તેથી મવા ગણે દાકડે આ- ૬ શેર અને તેટલાં કુદીયાનું ૧૦ શેર.

૩. નેટલે રૂપિયે કળશી તેથી અઢી ગણી બદામ શે- ૨ અને નેટલે કુદીએ શેર તેથી ૬૪ ગણે રૂપિયે કળશી.

૪. નેટલે રૂપિયે કળશી તેટલી વીસવાસીએ રૂપિ- આ બાર અને તેટલી બદામે ૧૬ રૂપિયા બાર.

૫. નેટલે આને કળશી તેથી પોણી પાઠ્યે અથવા સવા છ ગણી બદામે મણ.

૬. નેટલે આને કળશી તેથી અઢી ગણી વીસવાસી- એ શેર.

ખાંડીનાં લેખાંની કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે ખાંડી તેટલા આનાનું સવા મણ.

ખાંડી તેથી ગાંચ ગણે દાકડે મણ.

૩. નેટલે રૂપિયે ખાંડી તેટલા દોકડાનું આઠ શેર
આને તેટલાં કુદીયાનું ૧૨૥ શેર.

૪. નેટલે રૂપિયે ખાંડી તેટલી બદામનું અછેર.

૫. નેટલે રૂપિયે ખાંડી તેથી બમણી બદામ અથવા
અરધી રેશે શેર.

૬. નેટલે રૂપિયે ખાંડી તેથી બમણી વીશવાસીએ
અધાળ.

૭. નેટલે આને ખાંડી તેથી પાંચ ગણી બદામ મણ.

૮. નેટલે આને ખાંડી તેથી બમણી વીશવાસીએ શેર.

૯. નેટલે આને ખાંડી તેટલી બદામનું આઠ શેર.

૧૦. નેટલે કુદીએ શેર તેથી સાડે બાર ગણે રૂપિયે
ખાંડી અથવા તેથી દશગણે આને મણ.

૧૧. નેટલે આને શેર તેથી અઠીગણે રૂપિયે મણ તથા
૫૦) ગણે રૂપિયે ખાંડી.

મોટા હારાનાં લેખાંની કુંચીએ.

૧. નેટલે રૂપિયે હારે તેથી સવાગણે દોકડે સાડા
દશ શેર.

૨. નેટલે રૂપિયે હારે તેટલા આનાનું ૫૨૥ શેર. તે-
ટલાં કુદીઆનું ૧૩ શેર ને નવટાંક. આને તેટલી બદામનું
શેર ૦૥૧ રૂપિયા બાર.

ભારનાં લેખાંત્રી કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે ભાર તેટલા આનાનું દોઢમણ.
૨. નેટલે રૂપિયે ભાર તેથી સવાગણે દોકડે ૧૨ શેર,
ને તેટલાં ફદીઆનું પંદર શેર.
૩. નેટલે રૂપિયે ભાર તેથી આઠગણી પાઈએ મણ
અને તેટલી પાઈનું પાંચ શેર.
૪. નેટલે રૂપિયે ભાર તેથી સવાગણી બદામે પોણે
શેર અથવા તેટલી બદામે શેર બાઝ રૂપિયા ભાર.

ગાલ્લીનાં લેખાંત્રી કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે ગાલ્લી તેટલા આનાનું ૭૫ શેર અ-
થવા પોણા બે મણને પાંચ શેર.
૨. નેટલે રૂપિયે ગાલ્લી. તેટલા દોકડાનું ૧૨ શેર,
તેટલાં ફદીઆનું ૧૮૧૧ શેર.
૩. નેટલે રૂપિયે ગાલ્લી તેટલી બદામનું પોણે શેર.
૪. નેટલે આને ગાલ્લી તેટલી બદામનું ૧૨ શેર તથા
તેટલી વિચવાળીનું પોણે શેર.
૫. નેટલે રૂપિયે ગાલ્લી તેટલા સેંકડાના શર નેટલે
દોકડે માણ.

બેડીઆંનાં લેખાંત્રી કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે બેડીજ તેથી અર્ધે આને માણ.
૨. નેટલે રૂપિયે બેડીજ તેથી સવાગણે દોકડે ૧૬ શેર,
અને તેટલાં ફદીયાનું અઢમણ.

૭. નેટલે રૂપિયે બેડીઝં તેથી સવાગણી બદામે શેર.
૮. નેટલે રૂપિયે બેડીઝં તેથી સવાગણી વીશવાસીયે અંશેણ.
૯. નેટલે આને બેડીઝં તેથી સવાગણી વીશવાસીયે શેર.

સોના રૂપાનાં લેખાંતી કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે તોલો તેથી અરધે રૂપિયે ગદીઆણો.
૨. નેટલે રૂપિયે તોલો તેથી અરધે આને વાલ.
૩. નેટલે રૂપિયે તોલો તેથી બમણી પાઈએ રતી.
૪. નેટલે રૂપિયે તોલો તેથી અરધી પાઈએ મગ.

ગદીઆણા લેખે.

૧. નેટલે રૂપિયે ગદીઆણો તેટલે આને વાલ.
૨. નેટલે રૂપિયે ગદીઆણો તેથી ચોગણી પાઈ/૬ રતી.
૩. નેટલે રૂપિયે ગદીઆણો તેટલી પાઈએ મગ.
૪. નેટલે આને ગદીઆણો તેથી ૬૧ ગણી બદામે અથવા પોણી પાઈએ વાલ.
૫. નેટલે આને ગદીઆણો તેટલી ૫૧ પાઈએ રતી.
૬. નેટલે દોઢે ગદીઆણો તેટલી બદામે વાલ.

જમીનનાં લેખાંતી કુંચીઆ.

૧. નેટલે રૂપિયે વિધુ તેથી પાંચગણે દોઢે વસો.

૨. નેટલે રૂપિયે વીધું તેથી પા ગણે દાકડે અથવા
એકે રેસે કાઠી અથવા વીશવાશી.
૩. નેટલે આને વીધું તેથી પાંચગણી બદામે વસો.
૪. નેટલે આને વીધું તેથી પા ગણી બદામે 'કાકી.
૫. નેટલે રૂપિયે વસો તેથી પાંચ ગણે દાકડે કાઠી.
૬. નેટલે આને વસો તેથી પાંચ ગણી બદામે વીશવાશી.

સેંકડાનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે સેંકડો તેટલે દાકડે નંગ.
૨. નેટલે આને સેંકડો તેટલી બદામે નંગ.
૩. નેટલે ફદીએ સેંકડો તેથી પા ગણી બદામે નંગ.

કુંડીના હીસાબની કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે કુંડી તેથી પાંચગણે દાકડે નંગ.
૨. નેટલે આને કુંડી તેથી પાંચગણી બદામે નંગ.
૩. નેટલે ફદીએ કુંડી તેથી સવાગણી બદામે નંગ.

લુગડાનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. નેટલે રૂપિયે ગજ તેટલા આનાનો દોઢ તસુ.
૨. નેટલે રૂપિયે ગજ તેથી આઠગણી પાંચએ તસુ.
૩. નેટલે આને ગજ તેથી અર્ધી પાંચએ તસુ.

હજાર બંધી નંગ ગણીને વેચાએછે તેની કુંચી.

૧. નેટલે રૂપિએ હજાર તેથી દશગણે દોકડે ૧૦૦
૨. નેટલે રૂપિએ હજાર તેટલે દોકડે દસ, તેટલી રેસે અથવા ૫૦ દોકડે સો ને તેટલી બમણી બદામે ૧૦
૩. નેટલે આને હજાર તેટલી બદામે દસ. કુદીઆંની એક પુળી હોયતો ૧૫૦ = હજાર પડે તે યાદ રાખવું. પછી કુદીયાંની નેટલી પૂલી કહી હોયતે તેટલી પુલીએ સાડા પંદર ને બેઆના ને ભાગ્યાથી નેટલા રૂપિઆ આવે તેટલાએ હજાર પડે.

• શેરીઆં લેખાંની કુંચીઆં.

૧. નેટલી કોરીએ સેર તેથી અડધગણે ઠીંગલે દોકડા ભાર. ૫૦ કોરીએ સેર હોયતો લણ ગણી બદામે દોકડા ભાર. અડધી કોરીએ સેર હોયતો પુણેગણે લાંબીએ દોકડા ભાર. પુણી કોરીએ શેર હોયતો નવગણી બદામે દોકડા ભાર.
૨. નેટલી કોરીએ સેર તેટલે ઠીંગલે અધાજ અને તેથી બમણે ઠીંગલે નવટાંક.
૩. નેટલે ઠીંગલે અધાજ તેટલી કોરીએ શેર.
૪. નેટલે ઠીંગલે નવટાંક તેથી અડધી ગણી કોરીએ ૧ શેર.
૫. નેટલે ઠીંગલે દોકડા ભાર તેથી બમણી કોરીએ શેર.

એક કોરીના ભાવ હિપરથી.

૬. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા દાકડા બારનો અડધા હીંગલો.

૭. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની અડતાલીસ કોરી.

મણનાં લેખાંત્રી કુંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ મણ તેટલે ત્રાંખીએ શેર. પા કોરીએ મણ હોયતો બમણી બદામે શેર. અડધી કોરીએ મણ હોયતો અડધે ગણે ત્રાંખીએ શેર.

૨. જેટલી કોરીએ મણ તેટલે દાકડે બશેર અને તેટલે હીંગલે ત્રણ શેર. (પાકા અઢી શેર.)

૩. જેટલી કોરીએ મણ તેથી બમણે હીંગલે પાંચ શેર (કાચા છ શેર.)

૪. જેટલી કોરીએ મણ તેટલી બદામનું નવટાંક અને તેથી અડધી ગણી બદામે અધાળ.

૫. જેટલી કોરીએ શેર તેથી પા ગણી બદામે દાકડાબાર.

૬. જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેટલી કોરીએ મણ.

૭. જેટલે હીંગલે અઢી શેર (કાચા લણ શેર) તેટલી કોરીએ મણ.

૮. જેટલે હીંગલે ૫ તેથી અડધી ગણી કોરીનું મણ.

૯. કોરીનું જેટલા મણ તેટલા શેરનો ફક ત્રાંખીઓ.

૧૦. હીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણની ૩ લણ કોરી.

૧૧. દાકડાનું જેટલા શેર તેટલા મણની બે કોરી.

૧૨. ત્રાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલા મણની ૩ કોરી.

કળશીનાં લેખાંની કુંચીચી.

૧. જેટલી કોરીએ કળશી તેટલે હીંગલે સહ.
૨. જેટલી કોરીએ કળસી તેથી લણુગણી બદામે માપ.
૩. જેટલી કોરીએ કળસી તેથી છ ગણે મવાનીએ ૧ પાટવી.
૪. જેટલી કોરીએ સહ તેથી બમણે હીંગલે માપ.
૫. જેટલી કોરીએ સહ તેથી ત્રણે ગણે લાંબી પાટવી.
૬. જેટલે હીંગલે સહ તેટલી કોરીએ કળસી.
૭. જેટલે હીંગલે માપ તેથી આઠ ગણી કોરીએ કળસી.
૮. જેટલે હીંગલે માપ તેથી બડચી ગણી કોરીએ સહ.
૯. જેટલે હીંગલે પાટવી તેથી ચાર ગણી કોરીએ સહ.

ખાંડીનાં લેખાંની કુંચીચી.

૧. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલા હીંગલાનું સવાગણુ.
૨. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેને ૪ ગણી ૫ ભાગવાં ને આવે તેટલા હીંગલા એક મણના બણવા.
૩. જેટલે હીંગલે મણ તેથી સવાગણી કોરીએ ખાંડી.
૪. જેટલે દાકટે શેર તેથી ૪૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.
૫. જેટલે હીંગલે શેર તેથી ૬૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.
૬. જેટલે લાંબીએ શેર તેથી બીસ ગણી કોરીએ ખાંડી.

સોના રૂથાના લેખાંની કુંચી.

૧. જેટલી કોરીએ ગદીઆણે તેટલે હીંગલે વાવ અને તેટલે લાંબીએ ૨૧.

૨. નેટલી કોરીએ ગદીઆણો તેથી બમણી બદામે.
મગ ભાર.

૩. નેટલે આને ગદીઆણું તેથી દોઢ ગણી બદામે વાર

૪. નેટલે આને ગદીઆણું તેથી બમણે સુવાસીએ
મગ ભાર.

૫. નેટલે આને વાલ તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણું.

૬. નેટલે લાંબીએ રતી તેટલી કોરીનું ૧ ગદીઆણું.

૭. નેટલી બદામે મગભાર તેથી અડધી ગણી કોરી-
એ ૧ ગદીઆણું.

૮. નેટલી કોરીએ તોણો તેથી અડધે આને વાલ.

૯. નેટલે કોરીએ તોણો તેથી ચારગણી બદામે રતી.

૧૦. નેટલી કોરીએ તોણો તેટલી બદામે મગભાર.

૧૧. નેટલે આને વાલ તેથી બમણી કોરીએ તોણો.

૧૨. નેટલે આને રતી તેથી છ ગણી કોરીએ તોણો.

૧૩. નેટલે લાંબીએ રતી તેથી બમણી કોરીએ તોણો.

ગજનાં લેખાંની કુંચીએ.

૧. નેટલી કોરીએ ગજ તેટલે દોકડે ૧ તસુ.

૨. નેટલી કોરીએ ગજ તેટલે લાંબીએ ૧ આંગળ.

૩. નેટલે દોકડે તસુ તેટલી કોરીએ ગજ.

૪. નેટલે લાંબીએ આંગળ તેટલી કોરીનું ગજ.

૫. નેટલે ઢીંગલે ગજ તેટલી બદામે ૧ તસુ.

વરસનાં લેખાની કુંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ વરસ તેને પંદરે ભાગતાં ને આ વે તેટલા દોકડા એક દિવસના.

૨. જેટલી કોરીએ વરસ તેને ચારે ગુણી લણે ભાગતાં ને આવે તેટલા ઢીંગલા ૧ મહિનાના.

૩. જેટલી કોરીએ મહિનો તેને ૪ ગુણીને પાંચ ભાગતા ને આવે તેટલા દોકડા એક દિવસના.

૪. જેટલે ઢીંગલે દિવસ તેથી ૨૨૥ ગણી કોરી.

૫. જેટલે દોકડે દિવસ તેથી પંદર ગણી કોરીએ વરસ.

વ્યાજ ગણવાની રીત.

૧. કોરીઓનો ને મહિનાનો ને ગુણાકાર આવે તેને સર કહેછે.

૨. દહાડા રહ્યા હોય તો તેવડે રૂપિયાને ગુણીને ને ગુણાકાર થાય તેને સીસે ભાગતાં આવે તે મર.

૩. સંકડે મહિનાનું એક ટકા પ્રમાણે વ્યાજ હોય તો સર આવે તેને સો વડે ભાગતાં ને ભાગાકાર આવે તેટલી કોરી જાણવી અને પાકી રહેલ હોય તેને ચારે ભાગતાં ને આવે તેટલા દોકડા જાણવા. જેમ ૧-સીસ કોરી ૮ મહિના રહી વ્યાજનો ભાવ ૦૧ ટકા પ્રમાણે થું વ્યાજ થશે ?

$$\begin{array}{r} ૩૦ \\ ૮ \\ \hline ૧૦૦)૨૪૦ \end{array}$$

હો.

$$૨=૪૦ \div =૧૦$$

કો. હો.

૨ ૧૦ ટકા પ્રમાણે વ્યાજ હોયતો થાય.
૦૥

૧) ૫ જવાબ-કો. હો.
૧ ૫ વ્યાજ થયું.

કાગલનાં લેખાંત્રી કુચીઝા.

૧. જેટલી કોરીએ રીમ તેટલી બદામનું સવા પાનું.
૨. રીમની કોરીએને ૧૦ થી ભાગતાં જે ભાગદાર આપે તેટલા લાંબાયા એક પાનાના થાય.
૩. જેટલી કોરીએ ધા તેટલા દોકડનું એક પાનું.
૪. જેટલે ઢીંગલે ધા તેટલી બદામ ૧ પાનું
૫. જેટલે ઢીંગલે ધા તેથી સવાગણી કોરીએ ૧ રીમ.
૬. જેટલે દોકડે પાનું તેટલી કોરીનો ૧ ધા.

કચ્છી મણતી ધાત.

શેરની ધાત.

શેરના અઝેરા—૨

શેરના પાશેરા—૪

શેરના નવટાંક—૮

શેરના અધાળાં—૧૬

શેરના રૂપિઆ ભાર—૨૨
પોણા શેરના—૧૬૧
અંધેરના—૧૧

૧૧ શેરના—૫૧
નવટાંકના—૨૧૧
અધોજના—૧૧ =

ગવત્રી ધાતગી ગલટ ગીચે મુજબ શિખવતી તથા
ગીચ પાણુ મધગી ધાતોની ગલટ શિખવવાને મહાવરો કરાવતો.

૨-અંધેરે શેર એક.

૧૧ = મવા રૂપિઆ બે આના
ભારનો એક અધોજ.

૪-પાણેરે શેર-૧

૨૧૧ રૂપિઆ ભારે નવટાંક.

૮-નવટાંકે શેર-૧

૫૧ રૂપિઆ ભારે પાણુ.

૧૬-અધોજે-શેર ૧

૧૧ ભારે અંધેર.

૨૨-રૂપિઆ ભારે શેર-૧

૧૬૧ ભારે પોણા શેર.

૨૨ ભારે શેર.

મણુની ધાત.

૪૦ શેરના મણુ લેજે.

મણુની સવાશેરી-૩૨

મણુના અધમણુઆ-૨

મણુના શેર-૪૦

મણુના દશશેરા-૪

પોણા મણુના-૩૦

મણુની પાંચશેરી-૮

અધમણુના-૨૦

મણુની અઠીશેરી-૧૬

૫૧ મણુના-૧૦

૪૮ શેરના મણુ લેજે.

મણુના અધમણુઆ...૨.

મણુના શેર..... ૪૮

મણુના દશ શેરા..... ૪.

પોણા મણુના..... ૩૬

મણુની પાંચીરી..... ૮.

અધમણુના..... ૨૪

મણુની અઠી શેરી... ૧૬.

૫૧ મણુના..... ૧૨

મણુની સવાશેરી..... ૩૨.

ખાંડીની ધાત.

પાંચ મણે પા ખાંડી.	પાંચીસ મણે પોણી બે ખાંડી.
દશ મણે અર્ધી ખાંડી.	ચાળીસ મણે બે ખાંડી.
પંદર મણે પોણી ખાંડી.	એશી મણે ચાર ખાંડી.
વીસ મણે ૧ ખાંડી.	સો મણે પાંચ ખાંડી.
પચીસ મણે સવા ખાંડી.	પાંચસે મણે પચીસ ખાંડી.
ત્રીસ મણે દાઢ ખાંડી.	હજાર મણે પચાસ ખાંડી.

તોલાની ધાત.

તોલા એકના ગદીઆણા ૨.	ગદીઆણા એકના વાલ ૧૬.
તોલા એકના માસા... ૧૨.	ગદીઆણાની રતી... ૪૮.
તોલા એકના વાલ... ૩૨.	અર્ધી ગદીઆણાના વાલ ૮.
તોલા એકની રતી... ૯૬.	પા ગદીઆણાના વાલ... ૪.

તોલા એકના વાલ-૩૨	વાલ એકની રતી-૩
અર્ધી તોલાના વાલ-૧૬	રતી એકના મગ-૪
પા તોલાના વાલ-૮	રતી એકના ચોખા-૬

દોકડાની ધાત.

કોરી એકના દોકડા ૨૪	અર્ધી કોરીના-૧૨
પોણી કોરીના-૧૮	પા કોરીના-૬

આનાની ધાત.

ચાર આને પાવલું.	ચાર આને પોણી કોરી.
આઠ આને આવીલું.	સોળ આને એક કોરી.

કોરીની ધાત.

કોરી એકનાં આવીઆ બે.	કોરી એકના આના સોળ.
કોરી એકના પાવલાં ચાર.	કોરી ૧ ના લાંબીઆ અડતાલીસ.

કોડીની . ધાત .

એક કોડીનાં ૨૦ નંગ.
પોણી કોડીનાં ૧૫ નંગ.
અર્ધી કોડીના ૧૦ નંગ.
પા કોડીનાં ૫ નંગ.
પાંચ નંગે પા કોડી.
દશ નંગે અર્ધી કોડી.
પંદર નંગે પોણી કોડી.
વીસ નંગે એક કોડી.

પચાસ નંગે સવા કોડી.
લીશ નંગે દોઢ કોડી.
પાંત્રીશ નંગે પોણી બે કોડી.
આલીશ નંગે બે કોડી.
વીરતાલીશ નંગે સવાબે કોડી.
પચાસ નંગે અઠી કોડી.
પંચાવન નંગે પોણી લણ કોડી.
સાઠ નંગે લણ કોડી.

ગજની ધાત .

ગજના તસુ ચોવીશ.
પોણા ગજના તસુ અઠાર.

અર્ધી ગજના તસુ બાર.
પા ગજના તસુ છ.

કચ્છમાં ખતો માંડવાનો રીત .

૧. આધાર વગરના પૈસા વ્યાજી ધીરેછે તેને આંગાઉ કરીને લખેછે.

૨. વ્યાજી પૈસા ઠામ ઊપર ધીરેછે તેને ચીત ઠામ કરીને લખાયછે.

૩. વગર વ્યાજી પૈસા ઠામસર ધીરેછે તેને વટાંતર અથવા ધામ ધરેણે લખાયછે.

૪. પૈસા પેટે ને ઠામ દેછે તેમાં અષાઠહ મીરાવરં કરીને લખાયછે.

૫. વળે વળતીએ ઠામ ઊપર ખત મંડાયછે તે માંડેલા ઠામની પેદામ મૂળ કોરીમાં ભરાયછે.

૬. વ્યાજી કોરી પેટે વળે વળતીએ ઠામ મંડાયછે એટલે ઠામની પેદાશ વ્યાજ પેટે જમે કરતાં વધતો મૂળ કોરી પેટે ભરાયછે.

કચ્છના પ્રગણાના નામ તથા તેના મુખ્ય શેહેર તથા ગામો#

પ્રગણા.

મુખ્ય શેહેર તથા ગામ.

૧. ખાવર.....ભૂજ-માનકૂવા-ગિજ્જાવર-નિરૌણા-મા-
ધાપર.
૨. માઆણી... દૂધે-મોડાઈ-પદ્મર.
૩. ખલી.....ખનડી-હોડકું-લૂંગો.
૪. પચ્છમ.....ખાવેડા-લુડીઆ-અંધે.
૫. ખડીર.....ગઢેડા-જતાણ-ધોળો-વીરો.
૬. પ્રાંથળ.....ફતેગઢ-ગેડી-ખેલા.
૭. વાગડ.....રાપર-ભચ્ચી-પલાંસપું-લાકડીજી-આડેસર.
૮. અંબર ચોવીસી.અંબર-તુણાખંદર-નાગલપર-ભીમા-
સર-નરનાળ.
૯. ભૂગડ ચોવીસી..ભૂગડ-ખેડોઈ-સંધડ.
૧૦. હાલા ચોવીસી..ભદ્રેશ્વર-વડલા-લૂણી.
૧૧. કાકી.....માંડવીખંદર-સુદ્રાખંદર-યુદીઆણી-
ખિદડા-કેરો.
૧૨. મોડાસો.....ભાપર-માભરાઈ-ખાણે.
૧૩. અખડાસો.....જામીખંદર-નર્ણાઝિયા-કોહારો-તેડેસુડી-
મિથાલો-સુમરુરોહા-વિંજણ.
૧૪. કુંડ.....નારણસેરોવર-કેરેશ્વર-યુઅર.
૧૫. ગરડો.....લખપેનખંદર-માતાજીનો મઢ-પાનંદ્રો.
૧૬. માક.....મજલ-નાખલણ-વંલો.

મગણાવાર વસ્તી.

મગણા.	વસ્તી.
૧. પાવર.....	૪૦૬૧૯
૨. મીઆણી.....	૧૬૬૪૦
૩. ખત્રી.....	૩૦૩૪
૪. પરછમ.....	૫૭૩૩
૫. ખડીર.....	૧૯૩૩
૬. પ્રાંથળ.....	૧૭૩૭૪
૭. વાગડ.....	૯૪૪૯૩
૮. અંબર ચોવીશી.....	૩૦૨૬૬
૯. ભૂવડ ચોવીશી.....	૧૧૯૫૦
૧૦. હાલા ચોવીશી.....	૬૨૯૪
૧૧. કાંતી.....	૧૩૦૫૯૪
૧૨. મોડાસો.....	૧૦૧૯૭
૧૩. અમડાસો.....	૬૪૩૫૬
૧૪. કંડ.....	૮૧૨૧
૧૫. ગરડો.....	૭૬૪૮
૧૬. માક.....	૩૭૬૦૭

કુલ વસ્તી ૪૮૭૩૦૫

તથા કુલ ગામ ૮૭૮

સ મા સં

